

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 103766 **029(GHE)**

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ છે અને 46 પ્રશ્નો છે.
- 2) પ્રશ્નોની સૂચના પ્રમાણે ઉત્તર લખવા.
- 3) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.
- 4) વિકલ્પ આંતરિક છે.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા 1 થી 10 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. દરેક પ્રશ્નમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. પ્રત્યેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 1) ઈ.સ. 1857 ના મહાવિદ્રોહ પર સંશોધન કરનાર ગુજરાતી ઇતિહાસકાર કોણ હતાં ?
(A) મગનલાલ વખતચંદ (B) રમણલાલ ધારૈયા
(C) દેવેન્દ્ર ભટ્ટ (D) મકરન્દ મહેતા
- 2) હૈદરાબાદ રાજ્યનો સ્થાપક કોણ હતો ?
(A) સઆદત ખાં (B) ટીપુ સુલ્તાન
(C) આસફ ખાં (D) નિઝામ-ઉલ-મુલક
- 3) મરાઠી સત્તામાં સર્વપ્રથમ પેશ્વા કોણ હતા ?
(A) શાહુ (B) બાલાજી બાજીરાવ
(C) બાજીરાવ પ્રથમ (D) બાલાજી વિશ્વનાથ
- 4) બ્રિટીશ હિંદમાં સુપ્રિમ કોર્ટની સ્થાપના ક્યારે થઈ ?
(A) ઈ.સ. 1750 (B) ઈ.સ. 1773
(C) ઈ.સ. 1785 (D) ઈ.સ. 1800

- 5) ખ્રિસ્તી ધર્મના પ્રચાર-પ્રસાર માટે કોનો સહયોગ લેવામાં આવતો હતો ?
 (A) ગવર્નર (B) પોલીસ
 (C) રાજા (D) સૈનિક
- 6) કંપની શાસનમાં ભારતીયોનો રાષ્ટ્રીય ઉદ્યોગ કયો હતો ?
 (A) સુથારી કામ (B) વહાણવટા
 (C) બગીચા ઉદ્યોગ (D) વણાટ ઉદ્યોગ
- 7) રામકૃષ્ણ મિશનની સ્થાપના કોણે કરી હતી ?
 (A) સ્વામી રામકૃષ્ણ (B) સ્વામી વિવેકાનંદ
 (C) સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતી (D) રાજા રામમોહનરાય
- 8) મવાળવાદી નેતા કોણ હતાં ?
 (A) એની બેસન્ટ (B) મોતીલાલ નહેરુ
 (C) ગોપાલકૃષ્ણ ગોખલે (D) બાળ ગંગાધર તિલક
- 9) ભારતે પ્રથમ અણુઘડાકો કયા સ્થળે કર્યો ?
 (A) બેંગ્લોર (B) પોખરણ
 (C) અમદાવાદ (D) કચ્છ
- 10) હિટલરે જેલવાસ દરમ્યાન કયું પુસ્તક લખ્યું ?
 (A) મારું ધ્યેય (B) મારો દેશ
 (C) મારો સંઘર્ષ (D) મારું સ્વપ્ન

વિભાગ - B

■ નીચેના 11 થી 20 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો. પ્રત્યેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 11) ગાંધીજીનો અક્ષરદેહ પ્રકાશિત કરનાર પ્રકાશક જણાવો.
 12) દ્વિમુખી શાસન પદ્ધતિ એટલે શું ?
 13) ખાલસાનીતિ કોણે શરૂ કરી હતી ?
 14) કયા ચાર્ટર એક્ટથી કંપનીનો વેપારિક એકાધિકાર નાબૂદ થયો ?
 15) રેગ્યુલેટીંગ એક્ટ ક્યારે અમલમાં આવ્યો ?
 16) મહાલવારી પદ્ધતિ એટલે શું ?
 17) ભારતમાં આયોજન પંચનો પ્રારંભ ક્યારે થયો ?
 18) ઉગ્રરાષ્ટ્રવાદ એટલે શું ?
 19) દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધનો પ્રારંભ વર્ષ 1939 ની કઈ તારીખે થયો ?
 20) બિનજોડાણવાદ એટલે શું ?

વિભાગ - C

■ નીચેના 21 થી 30 પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્તમાં ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેકના 2 ગુણ છે.

[20]

- 21) વિલિયમ બેન્ટિકના ન્યાય વિષયક સુધારા જણાવો.
- 22) 1857 ના સંગ્રામનું તાત્કાલિક કારણ લખો.
- 23) 'જ્યોતિરાવ ફૂલે'ની ટૂંકનોંધ લખો.
- 24) સ્વદેશી આંદોલનના મુખ્ય ત્રણ લક્ષણો જણાવો.
- 25) 'દાંડીકૂચ' વિશે સમજાવો.
- 26) 'બોસ્ટન - ટી - પાર્ટી'નો બનાવ સમજાવો.
- 27) સંયુક્ત રાષ્ટ્રોના હેતુઓ જણાવો.
- 28) 'ઠંડુ યુદ્ધ' એટલે શું ?
- 29) 'આતંકવાદ' એટલે શું ?
- 30) વર્તમાનપત્રોનું સામાજિક મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ - D

■ નીચેના 31 થી 40 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર લખો. પ્રત્યેકના 3 ગુણ છે.

[30]

- 31) ભારતમાં પોર્ટુગીઝ ઇતિહાસને લગતી સાધન - સામગ્રી પર નોંધ લખો.
- 32) બકસરના યુદ્ધ વિશે માહિતી આપો.
- 33) ડેલહાઉસીની ખાલસાનીતિ સમજાવો.
- 34) ભારતમાં કયા પ્રકારનો આધુનિક ઉદ્યોગો ક્યાં શરૂ થયાં ?
- 35) સ્વતંત્ર ભારતમાં શિક્ષણનો વિકાસ વર્ણવો.
- 36) પ્રતિધર્મ સુધારણા એટલે શું ?
- 37) પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધનું તાત્કાલિક કારણ કયું હતું ?
- 38) માઓ - ત્સે - તુંગ વિશે નોંધ લખો.
- 39) સરમુખત્યારશાહી એટલે શું ?
- 40) એન્ટિબાયોટિક દવાઓથી માનવસમાજને શું ફાયદો થયો ?

અથવા

ટેલિવિઝન અને રેડિયોનું સંદેશા વ્યવહારમાં સ્થાન સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ - E

■ નીચેના 41 થી 46 પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. પ્રત્યેકના 5 ગુણ છે.

[30]

41) 1857 ના સંગ્રામના લશ્કરી કારણોની છણાવટ કરો.

42) રાજા રામમોહનરાયે સમાજ સુધારણા માટે કઈ કઈ પ્રવૃત્તિઓ કરી હતી ?

અથવા

આર્યસમાજની પ્રવૃત્તિઓની માહિતી આપો.

43) બંગલગનું આંદોલન શા માટે શરૂ થયું ? તેના મુખ્ય પરિણામોની ચર્ચા કરો.

44) ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં સુભાષચંદ્ર બોઝનું પ્રદાન સ્પષ્ટ કરો.

45) ફાસીવાદી વિચારસરણીની વિશેષતાઓ જણાવો.

અથવા

રાષ્ટ્રસંઘની સ્થાપનાના હેતુઓ કયા હતા ?

46) સંયુક્ત રાષ્ટ્રોની માનવ - અધિકારોની ઘોષણાની ચર્ચા કરો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

029(H)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल 5 विभाग एवं 46 प्रश्न हैं।
- 2) प्रश्नों की सूचना के अनुसार उत्तर लिखिए।
- 3) नए विभाग को नए पन्ने से शुरू कीजिए।
- 4) विकल्प आंतरिक हैं।

विभाग - A

■ निम्नलिखित 1 से 10 बहुविकल्पीय प्रश्न हैं। दिए गए विकल्पों (A, B, C, D) में से सही उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 1) ई. सन् 1857 के महाविप्लव पर संशोधन करने वाले गुजराती साहित्यकार कौन थे?
(A) मगनलाल वखतचंद (B) रमणलाल धारैया
(C) देवेन्द्र भट्ट (D) मकरंद मेहता
- 2) हैदराबाद राज्य का स्थापक कौन था?
(A) सआदत खां (B) टीपू सुल्तान
(C) आसफ खां (D) निजाम-उल-मुल्क
- 3) मराठा सत्ता में सर्वप्रथम पेशवा कौन था?
(A) शाहू (B) बालाजी बाजीराव
(C) बाजीराव प्रथम (D) बालाजी विश्वनाथ
- 4) ब्रिटिश हिन्द में सुप्रीम कोर्ट की स्थापना कब हुई?
(A) ई.स. 1750 (B) ई.स. 1773
(C) ई.स. 1785 (D) ई.स. 1800

- 5) ईसाई धर्म के प्रचार-प्रसार के लिए किसका सहयोग लिया जाता था?
 (A) गवर्नर (B) पुलिस
 (C) राजा (D) सैनिक
- 6) कंपनी शासन में भारतीयों का राष्ट्रीय उद्योग कौन सा था?
 (A) बढ़ई काम (B) समुद्री व्यापार
 (C) बगीचा उद्योग (D) बुनाई उद्योग
- 7) रामकृष्ण मिशन की स्थापना किसने की थी?
 (A) स्वामी रामकृष्ण (B) स्वामी विवेकानंद
 (C) स्वामी दयानंद सरस्वती (D) राजा राममोहन राय
- 8) नरमपंथी नेता कौन थे?
 (A) एनी बेसंट (B) मोतीलाल नेहरू
 (C) गोपालकृष्ण गोखले (D) बालगंगाधर तिलक
- 9) भारत ने पहला परमाणु विस्फोट किस स्थल पर किया?
 (A) बेंगलुरु (B) पोखरण
 (C) अहमदाबाद (D) कच्छ
- 10) हिटलर ने अपने कारावास के दरम्यान कौन सी पुस्तक लिखी?
 (A) मेरा ध्येय (B) मेरा देश
 (C) मेरा संघर्ष (D) मेरा स्वप्न

विभाग - B

- निम्नलिखित 11 से 20 तक के प्रश्नों के प्रत्येक एक वाक्य में उत्तर लिखिए।
 प्रत्येक का 1 अंक है :

[10]

- 11) गांधीजी का अक्षरदेह प्रकाशित करनेवाला प्रकाशक बताइए।
 12) द्विमुखी शासन पद्धति अर्थात् क्या?
 13) खालसा नीति की शुरूआत किसने की?
 14) किस चार्टर एक्ट से कंपनी का व्यापारिक एकाधिकार खत्म हुआ?
 15) रेग्युलेटिंग एक्ट कब अमल में आया?

- 16) ठेकेदारी पद्धति यानि क्या?
- 17) भारत में योजना आयोग का आरंभ कब हुआ?
- 18) उग्रराष्ट्रवाद अर्थात् क्या?
- 19) द्वितीय विश्वयुद्ध का प्रारंभ वर्ष 1939 की किस तारीख को हुआ था?
- 20) गुट निरपेक्षता अर्थात् क्या?

विभाग - C

- निम्नलिखित 21 से 30 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं : [20]
- 21) विलियम बेन्टिक के न्याय विषयक सुधार बताइए।
 - 22) 1857 के संग्राम का तात्कालिक कारण बताइए।
 - 23) ज्योतिराव फुले के बारे में संक्षिप्त में लिखिए।
 - 24) स्वदेशी आंदोलन के तीन प्रमुख लक्षण लिखिए।
 - 25) 'दांडीयात्रा' समझाइए।
 - 26) बोस्टन-टी पार्टी बनाव समझाइए।
 - 27) संयुक्त राष्ट्र के उद्देश्य बताइए।
 - 28) शीतयुद्ध यानि क्या?
 - 29) आतंकवाद यानि क्या?
 - 30) समाचारपत्रों का सामाजिक महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

विभाग - D

- निम्नलिखित 31 से 40 प्रश्नों के उत्तर मुद्दासर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं : [30]
- 31) भारत में पुर्तगाली इतिहास से संबंधित साधन-सामग्री पर टिप्पणी लिखिए।
 - 32) बक्सर के युद्ध की जानकारी दीजिए।

- 33) डलहौजी की खालसा नीति समझाइए।
- 34) भारत में किस प्रकार के आधुनिक उद्योग कहाँ शुरू किए गए?
- 35) स्वतंत्र भारत में शिक्षा के विकास का वर्णन कीजिए।
- 36) प्रतिधर्म सुधार यानि क्या?
- 37) प्रथम विश्वयुद्ध का तात्कालिक कारण कौन सा था?
- 38) माओ-त्से-तुंग के बारे में टिप्पणी लिखिए।
- 39) तानाशाही यानि क्या?
- 40) एंटीबायोटिक दवाओं से मानव जाति को क्या लाभ हुए?

अथवा

संचार माध्यम में टेलीविजन और रेडियो की भूमिका स्पष्ट कीजिए।

विभाग - E

- निम्नलिखित 41 से 46 प्रश्नों को विस्तारपूर्वक समझाइए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[30]

- 41) 1857 के संग्राम के सैनिक कारणों की चर्चा कीजिए।
- 42) राजा राममोहन राय ने समाज सुधार के लिए कौन-कौन सी प्रवृत्तियाँ की थीं?

अथवा

आर्य समाज की प्रवृत्तियों की जानकारी दीजिए।

- 43) बंगभंग आंदोलन क्यों आरंभ हुआ? उसके मुख्य परिणामों की चर्चा कीजिए।
- 44) भारतीय स्वतंत्रता संघर्ष में सुभाषचंद्र बोस के सहयोग को स्पष्ट कीजिए।
- 45) फासीवादी विचारधारा की विशेषताएँ बताइए।

अथवा

राष्ट्रसंघ की स्थापना के उद्देश्य क्या थे?

- 46) संयुक्त राष्ट्र के मानवाधिकार घोषणा पत्र की चर्चा कीजिए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

029 (E)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 5 sections and 46 questions.
- 2) Answer should be written according to the instructions only.
- 3) Start a new section on a new page.
- 4) Options are internal.

SECTION - A

■ Question Nos. 1 to 10 are multiple choice type questions. Select the correct answer from the options (A, B, C; D) and write them.

Each question carries 1 mark :

[10]

- 1) Who was the Gujarati historian who did research on the Great Revolt of 1857?
(A) Maganlal Wakhatchand (B) Ramanlal Dharaiya
(C) Devendra Bhatt (D) Makarand Mehta
- 2) Who was the founder of Hyderabad state?
(A) Saadat Khan (B) Tipu Sultan
(C) Asaf Khan (D) Nizam-ul-Mulk
- 3) Who was the first Peshwa in the Maratha power?
(A) Shahu (B) Balaji Bajirao
(C) Bajirao-I (D) Balaji Vishwanath
- 4) When was the Supreme Court established in British India?
(A) 1750 AD (B) 1773 AD
(C) 1785 AD (D) 1800 AD

- 5) Whose assistance was taken to campaign Christianity in India?
(A) Governor (B) Police
(C) King (D) Soldiers
- 6) What was the main industry during British Rule?
(A) Carpentry (B) Shipping
(C) Horticulture (D) Weaving industry
- 7) Who established the 'Ram Krishna Mission'?
(A) Swami Ram Krishna (B) Swami Vivekananda
(C) Swami Dayanand Saraswati (D) Raja Ram Mohan Roy
- 8) Who was a 'moderate' leader?
(A) Annie Besant (B) Motilal Nehru
(C) Gopal Krishna Gokhale (D) Bal Gangadhar Tilak
- 9) Where did India conduct its first nuclear test?
(A) Bangalore (B) Pokhran
(C) Ahmedabad (D) Kutch
- 10) Which book did Hitler write during his prison days?
(A) My Aim (B) My Country
(C) My Struggle (D) My Dream

SECTION - B

■ Answer the following questions from 11 to 20 in one sentence.

Each question carries 1 mark :

[10]

- 11) Which publisher published the collected works of Mahatma Gandhi?
- 12) What is Dual Administrative structure?
- 13) Who has started Khalsa Policy?
- 14) Which Charter Act ended the trading monopoly of the company?
- 15) When was Regulating Act implemented?
- 16) What is Mahalwari Settlement?
- 17) When was the Planning Commission established in India?

- 18) What is fanatic nationalism?
- 19) In 1939 on which day was the second world war started?
- 20) What is Non-Alignment?

SECTION - C

■ Answer the following questions from 21 to 30 in short. Each question carries 2 marks :

[20]

- 21) Describe the judicial reforms of William Bentinck.
- 22) Discuss immediate cause of the Revolt of 1857.
- 23) Write a short note on 'Jyotirao Phule'.
- 24) State three characteristics of Swadeshi Movement.
- 25) Explain the Dandi March.
- 26) Explain the Boston-Tea Party incident.
- 27) Describe objectives of United Nations.
- 28) What is Cold War?
- 29) What is Terrorism?
- 30) What is the significance of daily news journals in society?

SECTION - D

■ Answer the following questions from 31 to 40 to the point. Each question carries 3 marks :

[30]

- 31) Write a note on the sources of Portuguese history in India.
- 32) Give information on the battle of Buxar.
- 33) Explain the Khalsa Policy of Dalhausie.
- 34) Which type of different modern industries were started in India and where?
- 35) Describe the progress in the field of education in independent India.

- 36) What is Counter Reformation?
- 37) What was the immediate cause of the First World war?
- 38) Write about Mao-tse-Tung.
- 39) What is Dictatorship?
- 40) What is the benefit of antibiotic to human society?

OR

Explain the important role of radio and television in communication.

SECTION - E

- **Answer the following questions from 41 to 46 in detail. Each question carries 5 marks :**

[30]

- 41) Write a detailed note about the military causes of the revolt in 1857.
- 42) What activities did Raja Ram Mohan Roy do for social reformation?

OR

Give information about the Social activities of the "Arya Samaj".

- 43) Why was 'Bang bhang movement' started? Discuss its principal consequences.
- 44) Discuss the contribution of Subhash Chandra Bose in the Indian Freedom struggle.
- 45) Mention the salient features of fascism.

OR

What were the objectives of establishment of the League of Nations?

- 46) Explain the Declaration of Human Rights by United Nations.

